

ЭНЦИКЛОПЕДИЯ

Намуллуун хаһыата

1935 сыл алтынньы 6 күнүгэр төрүттэстэ

**Инникигэ эрэллээх хардыы —
сайдьы стратегията**

СҮРҮН СОРУК — ҮРДҮК ДОХУОТ

Үһүс сылын биһиги улууспут биэр киһиэхэ тиксэр дохуотунан республикага 32-с миэстэҕэ хаалан иһэрбитин Президент санаатта. «Намнар умнаһыттаргыт», — диир сыана биэрдэ. Өһүргэнэргэ төрүөт суох, статистиканы кытта мөккүһүн туһаммаккын. Арай отчуоптук сатайа, суот-учуот мөлтөө, ардыгар дохуот нолуоктан кистэнэрин — барытын эбэн көбистэххэ санаа ыал ахсааныгар кириэтихтин сөп.

Оттон улуус бюджеттэ кырыымчыга, ону аһан кураанага, эбиитин элбэх иэстээҕэ кистэл буолбатах. Онорон таһаарарбыт суоғун кэриэтэ, ороскуотун сашат-дохуот суох. Республикага алмаас, көмүс ардага тяммалы-рыр кэмигэр туруорсан-эрийсэн суолбутун онгогтордубут, училище мааны дьыэҕэ баар буолбута. Аны кураан кэмнэр сағаланнылар.

«Дохуоту хайдах элбэтиэххэ?» Хомуостаах нэһилиэтин «Сата Таас» алмааһы кырыымчылар сыаһын начальнига Жирков Василий Гаврильевич (үгэ) СР Правительствотун председатели И.Н. Долгинин уонна улуус баһылыга А.Н. Дьяконов кытта сүбэлэһэр.

Итин барытын санатан туран кулун тутар 5 күнүгэр Покровской куоракка буолан ааспыт Приленскэй оқурук улуустарын баһылыктарын иккис сүбэ муньахтарыгар Президент М.Е. Николаев бюджеттэй политика төрдүтүн уларытар диир биллэрди. Мантан антах промышленноско, тья хаһаайыстыбатыгар — уопсайынан производстова бюджеттэн үбү тыһыран бэрсии суох буолуога. Нэһиликтэр, улуустар таһымнарыгар саамай сүрүн уонна тыын соругунан бюджети хаһатыы буолар. Билигин нолуоктартан, араас хомуурдартан бюджет 23% толоруллар. Муус устарга баһылыктар улуустарын бюджеттарыгар нолуоктартан, араас хомуурдартан 40% киллэригэ туох дьаһаллары олохтообуттары Президенттэ көрсөтүттэр. Айылда гааһын туһаны аһардас олонор дьыэлэри итинэн мунурданыа суохтаах, онорон таһаарыыга (теплицалар о.д.), дохуоту элбэтигэ аһаҕахтаах.

Блам ыйын 1 күнүгэр дьэри сире дьонго сокуон ирдэбиллэригэр сөп түбэһиннэрин үллэри, сыһыары түмүктэниэхтээх, таах хаалыа суохтаах. Улуустар кииннэригэр эбии үлэ миэстэлэрин аһы түмүгэр биірдии дууһага тиксэр дохуот 50-тан 100 солк. тийэ улааттыахтаах.

Айылда биэрэр кыахтарын толору туһанылыахтаах, Эдьигээнгэ — киһи, Булуңга — овцебыктары, иитер питомниктары аһарга, улуустарга барыларыгар андаатары, балыгы уһатарга сорук туруорулунна.

Президент алмааһы кырыылааһыҥа бүттүүн бары турунуохха диэтэ, Индияҕэ бу дьыалаҕа 1 мөл. 100 тыһ. киһи дьырыктанарын, сылга бриллиант экспоруттан 7,5 млрд. дохуот киллэрэллэрин кэпсээтэ. Бу кэскиллээх уонна, кылаабынайа, дохуоттаах салааны сайынарбатахха Кытай бизнесменнэргэ быһа тутан биһиэхэ хаһначчыл эрэ оруолун хаалларыахтарын санаатта.

Муньахха улуустар баһылыктара экзамен тэнгэ отчуоттаатылар, Президент соһучу ыйытыылара үгүстэри муһаахсыттылар. Булуңнар соғумэр былааннарын — Тиксийгэ 50 тыһ. тонна неби переработкалыыр модуль, Санкт-Петербург инвестордарын кытта космос нөпгө соғовай сибээс олохтоһунун о.д. — Президент тургуһтата.

Правительство председатели бастагы солбууааччы И.Н. Долгинин сайын бастагы аһар кураан, куйаас, оттон салгы арахтар туруохтара диир сэрэттэ, онон үлэни-хамнаһы хаһааны кытта дьүөрэлэһиннэргэ сүбэлээтэ. Маны сэргэ ботучу сыанага соғурууттан тизлэн кэлбит оборуодовиелары түргэнник үлэҕэ кыллэрэн, ороскуотун толуйтаран, дохуот киһирэр суолун-иһин хааччылары модьуйда. Ол курдук 10 бурдук мизлингэ кэлбиттэн бийыл Жаптарайга уонна Покровскайга уотурба онорор заводтар үлэлэрин сағалыахтаахтар. Биһиги улууспуттар кэлбит мизлингэ аны сайын таңыллан киһи сиір бурдугун онорон таһаарыахтаах.

Правительстве председатели солбууааччы Е.С. Васильева хайдахтаах да чулуу технология киһитэ суох үлэлэбэт, онон дохуоту хааччылыы үлэһиттэн тутулуктаах диир. Киһи Лена сунньугэр олонор улуустар атыттартан суол-иис, ууан хааччылыы, гааһы туһаныы чаһынан быдан ордук балаһыаньаалаахтарын санаатта. Дьаһалталары дьону түмэр, хас биірдии киһи дууһатын таарыйар, патриоттуу өйү-санааны үһугуннаран үлэттэн ким да босхолооботору диир түмүктээтэ.

Онон өссө төгүл соруктар туруорулуннар. Аны үтүгэ түмүктэри ситиһэрбит, дьон-сэргэ олоғун таһымын үрдэтэрбит эрэ хаалла.

В. КАСЬЯНОВ

Дьаһан

2002 СЫЛГА НЭҢИЛИЭННЭЭ ПЕРЕПИШИН ЫТЫТЫГА БЭЛЭМНЭНИИГЭ УЛУУСТААҒЫ КОМИССИЯ САСТААБЫН УЛАРЫТЫЫ ТУҢУНАН

Бүтүн Россиятаагы нэһилиэиннээ переписин ыгытыга комиссия састаабыгар уларытыллар тустарынан Н. Х. Горохов информациятын истэн уонна дүүллэһэн баран, дьаһайабын:

1. Комиссия састаабыттан манчык чилиэннэри таһаарарга

— М. С. Игнатьеваны, үөрэхтээһин улуустаағы управлениета,

— Д. Н. Сергучеваны, архив отделын сэбиэдиссэйэ,

— О. Н. Дьяконованы.

2. Комиссияны манчык састааптаах бигэргэтэргэ:

— Н. Х. Горохов, улуус баһылыгы солбууааччы, комиссия председатели,

— В. В. Мохначевская, Нам улууһугар СР Госкомстатын бэрэстэбиитэллэрин кылаабынай специалиһа,

— М. В. Жиркова, ОПУ начальнигы солбууааччы, чилиэн,

— М. И. Корякина, нэһилиэиннээ переписингэр экономист, чилиэн,

— А. З. Заровняева, Улуус Муньаһын депутата,

— П. А. Зырянов, ИДьУО начальнига,

— В. И. Попов, нэһилиэиннээ дьырыктаах буолуугун Киһини директора,

— С. И. Местников, сир реформатыгар комитет председатели,

— Т. А. Кондратьева, Нам с. баһылыгы солбууааччы,

— А. П. Марков, УУПС начальнига,

— К. П. Черепанов, «Эҥсизли» хаһыат корреспондента,

— Л. С. Ильина, ЗАГС уонна дьыэ кэргэн политикатын отделын сэбиэдиссэйэ.

Нам улууһун баһылыга А. Н. ДЬЯКОНОВ
02.03.2001 с.

СЭЛЛИГИ ЭМТИИР НАМНААҒЫ ДИСПАНСЕРГА

З. И. ПОПОВА ААТЫН ИНЭРЭР ТУҢУНАН

Наука, үөрэхтээһин, доруобуһа харыстабылын, культура уонна ыччат политикатын боппуруостарыгар бастайааннай комиссия председатели Р. Г. Попов сэллиги эмиір диспансер коллективын уонна улуус доруобуһа харыстабылыгар үлэһиттэрин конференциятын хототайстволарын туһунан информациятын истэн уонна дүүллэһэн баран, Улуус Муньаһа уураахтыр:

1. Сэллиги эмиір үлэҕэ улахан үтүөлэрин уонна улуус нэһилиэиннээтин доруобуһатын харыстааһынга тус бэйэтэ киллэрбит кылааһын учуоттаан, Намнаағы сэллиги эмиір диспансерга ССРС доруобуһа харыстабылын туйгуна, Аҕа дойду Улуу сарийтин тыһыын ветерана, Нам улууһун Улууоттаах граждана, сэллиги эмиір диспансер фтизиатр враһынан үлэлэбит Зара Ивановна Попова аатын инэрэргэ.

2. Сэллиги эмиір диспансеры аатын уларытан, «З. И. Попова аатынан Намнаағы сэллиги эмиір диспансер» диир ааттырарга.

3. Кылаабынай врач В. В. Макаров бу Уураахха сөп түбэһиннэрин, туһааннаах докумуоннары уонна сэллиги эмиір диспансер вывескатын итиннээх сөп түбэһиннэригэр.

4. Бу Уураах туолуугун хонтуруолун наука, үөрэхтээһин, доруобуһа харыстабылын, культура уонна ыччат политикатын боппуруостарыгар бастайааннай комиссияҕа (Р. Г. Попов) сүктэрэргэ.

Улуус Муньаһын Председатели
Н. Н. БАИШЕВ
27.02.2001 с.

АҒЫАХ ТЫЛ МИНЬИГЭС

МЭНЭЛЭР — НАМ СИРИГЭР

Духуобуна, культура, үөрэҥи, экономика, үл-харчы эйгэлэригэр биіргэ үлэһэһин боппуруостара кулун тутар 7 күнүгэр биһиги улууспуттар буолбут Мэнэ-Хаҥалас күнүгэр көрүлүннүлэр. Бу күн улуус баһылыга Георгий Артемьев салайааччылаах бөлөх Намнаағы педагогическай колледжка, краеведческэй музейга, саха Балаҕаныгар, Н.М. Рыкунов аатынан библиотекарга, НСШ-1, НСШ-2, гимназияга, «Ассоль» салонна, Комподостар дьыэ кэргэттиригэр, улуус дьаһалтыгар сырытыллар. Намыт сирин олохтоохторо Мэнэ-Хаҥалас улууһун историятын туһунан киһнэ, концерт көрдүлэр. Ыалдьыттарбыт биір күннээх сырыылар доғордоһуу уонна биіргэ үлэһэһин туһунан доғобары икки улуус баһылыктара Г. Артемьев уонна А. Дьяконов иһин баттаһынарарынан түмүктэннэ.

НПУ КОЛЛЕДЖ БУОЛЛА

Намнаағы педагогическай училищени колледж диир уларытан ааттыр туһунан Саха Республикаһын Президентэ М.Е. Николаев уураага таһыста. Итиннээх олоғуран 1-2 №-дээх Дьокуускайдаағы, Бүлүттээҕи уонна Намнаағы педучилищелар педагогическай колледжтар диир уларытан ааттанналар, киһилэр үөрэҥири үлэһиттэрин квалификацияларын үрдэтэр институтун уонна национальнай оскуоалары чинчийэр институт базаларыгар Саха государственной педагогическай академия тэриллэр буолла.

Тэрийэччилэр РФ уонна СР үөрэҥири министрстволара, РФ федерация дьыалаларыгар уонна миграционнай политикаҕа министерствота, үөрэҥиригэ Москваағы департамент, Россияағы академия, Москваағы психологическай институт буолбуттар. Ректорьян педагогическай наука доктор Т.Т. Саввинов ананна.

К. ЧЕРЕПАНОВ

Сахам сирэ — XXI үйэҕэ ТӨРӨПҮТТЭР ҮТҮӨ БАЧЫЫМНАРА

Олуһу 28 күнүгэр Хамаҕатта орто оскуолатын начальнай кылааһын үөрэнээччилэрин төрөптүт ағаларын уопсай муньахтара буолан ааста.

Муньахха Хамаҕатта орто оскуолатта оғолор үөрэнэллэригэр эпизоттэбэттин саға таас оскуолаһы туруоруоттара ыраапшытын эттилэр. Саға оскуолаһы тутууну кэтэспэккэ эрэ туса начальнай оскуолаҕа анаан нэһилиэ күүһүнэн уруккунтан олохтомтук үтүө үгэһи сөргүтэн, бийыл маһын кэттэрэн начальнай оскуолаһы туттарар туһунан этини оскуола директоры Габышев Г.Ф. киллэрдэ.

Төрөптүттэр ону биһири иһиттилэр. Сорох төрөптүттэр Данилов, Стручков бэйэлэрэ этии киллэрен биірдиһлэрэ 100-түү бэрэбинэни кэрдэн, оскуола тутуллохтоох миэстэтигэр киллэрэллэрин иһитин-

нэрдилэр. Киһилэр бачыымнарын бары төрөптүттэр өйүүллэригэр ыңгыры таһааралларын эттилэр.

Маны таһынан оскуола сөп буолар тутуу маһын кэрдэр биригэдэни тэрийэн, итиннээ бары техникалаах төрөптүттэр бу ый иһинэн хаары баттаһа оскуола тутуллохтоох миэстэтигэр сөп буолар маһы киллэриһи муньах быһаарда.

Онон бильярдыҥы үтүө дьыала бу да сылга салгыы ыгытылларын төрөптүттэр үөрэ иһитилэр уонна биһиги бу сағалааһыммытын улуус дьаһалтата өйү диир эрэнэллэрин бэлэҕэттилэр.

Начальнай оскуола бүттээһинэ 75 оғу үөрэнэрэ хааччылыыа. Онон начальнай оскуола тутуллоутун өйөөбүт бары төрөптүттэргэ нэһилиэк дьаһалтата махтаһын биллэрдэ.

Григорий КОКОРЕВ

ЧЭЙИН ЭРЭ, ЭДЭР СААСПЫТЫН САНЫАҒЫН!

Аҕа дойдуну көмүскээччилэр күннэригэр аналлаах 50-тан үөһэ саастаах эр дьонго «Чэйин эрэ, эдэр сааспытын санаагы!» диир биэрэ буолан ааста.

Аан бастаан Армия историятынан уонна аан дойду тематыгар Куданов М.Ф. бэсиздэ онордо. Онтон күрэхтэһинилэр сағаланналар. Күрэхтэһини иннигэр ити күн б1 сааһын туолбут Эверстов К.К., нэһилиэк кырдьыастарын сэбиэтин иһинэн тэриллэбит «Иһирэх» кулуубун салайааччыта Макарова Х.Д. эррэдэлээтэ сэмэй бэлэхтэри уонна торду туттарда.

Бастатан бильер өбүгэлэригэр күрэхтэһэр көрүнгэрэ хары баттаһыта сағаланна. Дьэ, сойон, тонгон сыһыт бильчингар түлэҥнистилэр, ыалдыааччылар ыһыллара-хаһыллара элбээтэ. Иһин-кэһин тусуһу кэһиттэн кыһылылаахтар быһаарылыһылар. Кыһылылааһын төрөөбүт күннээх Константин Эверстов тахан өссө эбии үөрүү буолла. Иккис миэстэ Н.И. Васильев, үһүс миэстэ В.А. Сидоров. Күрэхтэһини саамай кырдьыас кыттылааһар уонна актыыбынай кыттыгытын иһин 75 саастаах Суздалов Дмитрий Ильичкэ көбүлүүр би-

рисс бэрилиннэ.

Онтон салгы (пневматическай) сааһын ытыгы күрэхтэһини ыгытылыһа. Биһиги сахалар ытыгы аатырбыт дьон буоллааһыт. Күрэхтэһээччилэригэр сүргэлэрэ көтөбүллүбүтэ сүрдээх, сааскы булт мана ахтыллан ааста. 15 м. ыраактан 1 пробнай 3 зачет ытыллардаах күрэхтэһини сағаланна. Бастагы миэстэни 30-тан 28 очкону ылан Н.И. Васильев, иккис 27 очколаах Т.И. Колесов ылылар. Үһүскэ 25 очколаах Д.В. Румянцев таһыста.

Сыннаһа таарыа Советскай Армия историятынан ыгытылларга эпизоттэһини тэриһиннэ. Барыта 25 боппуросу бэрилиннэ. История учуутала Софонов Егор Михайлович ыгыта. Кыһылылааһын армия историятын үчүгэйдик билээччинэн Колесов Тимофей Иванович буолан бириис ылла. Бу күрэхтэһинилэр бириистэрин ылыгы нэһилиэк дьахталлара спонсордаатылар. Онтон киһилэр бырааһыныһынан эррэдэ концерт онордулар. Ити курдук Бүтүн нэһилиэтин саастаах эр дьоннор үөрэн-көтө бардылар.

М. КУГДАНОВ.
Бөтүр

Санааны аһаҕастык

САЛАЙААЧЧЫ КИМ КИҤИТЭЙ?

Нэһилиэк иһинээҕи кыһалдар улуус таһымыгар тахсалара соччо бэрдэ суоҕун бэлиэтээрбин да «Кириитикэһиттэр кимнээхтэрий?» («Энсиэли», олунньу 22 күнэ) диэн ыстатыйа сүрүн «оруолу» ылбытым быһытынан бэйэм санаабын үллэстэргэ быһаарынным. Кырдьык даҕаны Хамаатта нэһилиэтин баһылыгыттан отчуотугар өтөр-наар буолбатах мунньах буолла, дьон-сэргэ элбэһинэн да, барбыт биризмэтэ уһунунан да. Ханнык да мунньахтарга нэһилиэк иһингэр баар итэҕэс-быһаас этиллибит, этиллиэ да турдаҕа, итэҕэс мунньахха этиллибэччэ ханна этиллиэ эбитэ буолла, биитэр Хамаатта кириитикэ этиллибэт сирэ дуу...

Дьон баһылыктан иэстэһэ сатаан дуу, эбэтэр кистиин сылдыар кэтэх санааны дуу эттилэр дии санаабыппын. Саха кинитэ мункук, бэркэ ыксаатаарына эрэ кириитикэни туттар. Ити этэр мунньахпытыгар баһылык үлэтин үчүгэйинэн сыаналаабыттар баастан «культуранайдык этэ үөрэниг» диэн ирдэбил туруордулар. Саҥа тыл этэр кини төһө да тактичнайа суоҕун иннигэр ис санаатын аһаастык, кырдыгынан этэр. Онон, нуруот дьэ уруктан санаатын үллэстэр буолан эрэрбиттэн үөрдүм. Инникитин маны саба баттаабаккытыгар барарым этэ.

Сорохтор этэллэринэн, бииһи баһылыкпыт саҥа үчүгэй салайааччылаах нэһилиэк суоҕун курдук. Онуоха олорон санаа тахпына бииһи баһылыкпыт улууһу да холку салайыах кини алҕаска кириитикэлэтибит дуу диэн... оччотугар 18 сүл тухары үөһэ тахсыбакка биир нэһилиэккэ олорбута эмиз да мунаахсытар. Ыстатыйа автора дьон хаһан эрэ онорбут алҕастарын, сыһаларын-халтыларын эргитэн аҕалан «ама сымыйа дуу?» диэн олус бигэргэтиллиэхтик этэрэ сымыйа буолан хаалыан сөбүн толкуйдаабатаарын

санатар наада. «Персональная дьыалата» көрүллүбүт баһылыкпыт тыл этэн кириитикэлээбит дьонго түмүк тылыгар төттөрү эриллэр баһылык да, киһи да быһытынан культурата намыһаҕын көрдөрдө.

Түмүгэр эттэхпинэ, биэр санаага кэлэн, түмсөн нэһилиэк инники сайдытын, кэскилин ырыгалаан санааны хайытыспака үлэлиэҕү. Онуоха улуус салалтатыгар манньык санааларын тирдэбин: нэһилиэк баһылыктарын анааһына ураты сыһыан наада. Баһылыгынан ананар киһи профессиональнай таһымын, сайдар кэскилин, үлөҕү баҕатын, билигини кэм ирдэбилгэр эппиэттирин учуоттосуоха. Нэһилиэк баһылыктара госуударство аатыттан нэһилиэги биэр санаага түмүргэ, үлэни тэрийэргэ аһаммат дьон буолаларын улуус баһылыгынан быһыбарын түмүгүнэн улуус саҥа дьаһалтатын хамаандата төрилинэ да, сир-майгы быһытынан нэһиликтэр баһылыктара бэйэлэринэн кэлэн отставкага сайабылыанна биэриэхтээхтэр. Онон улуус саҥа дьаһалтатын кытта биэр санаага киирэн үлэлирин, үлэлэбитин туһунан биллэрэхтээх. Бу күһэйи буолбатах - бэйэбит культурабыт, өйгүт-санаабыт таһымыттан тахсыахтаах. Түмүкпэр нуруоту кытта сөбүлөһө, нуруот толкуйун учуоттууру наадалаарынан ааҕаргытыгар барарбын.

И.П. КОЛЕСОВ.
Хамаатта

«Кириитикэһиттэр кимнээхтэрий?» диэн ыстатыйага автор олох онно суох чаччыларын кириитикэлээбит дьонноҕо түспүт. Холбоһуот, мин ити мунньахха Улуу Кыайы 55 сылын бэлиэтир ыһах буолуон быдан инниттэн туруоруубун ахтыбытым. Баһылык юбилейнай ыһаагы тоҕо онотторботуон, дьонго бэриллэбит 1 мөл. 400

тыһ. солк. кредиттэн ыһаахха туттабыт диэн 1% хомуйбута ханна тийбитин ыйыталаспытым. Онон ханнык да өһү-сааһы ситиһи буолбатаҕа, итэҕэһи ыйан кириитикэлээбитим.

Уоттаах сэрйи толоонугар бииги нэһиликтэн 70-тан тахса бастыг дьоммут охтубуттарыгар, Кыайы туһугар олохторун толук уурбуттарыгар нэһиликпит баһылыга суолта биэрбэтэ ханнык да сиргэ-майгыга баппат быһы буолбатах дуу? Бэл Президемент М.Е. Николаев юбилейнай ыһаагы политическай боппуруоһунан ааҕан хайаан да ыһах буолуохтаах диэбитин истэ да барбатаҕа.

Ыстатыйа автора сорох кириитикэлээн эппит дьону тоҕо эрэ ахтыбатах, киниттэн көрөн бииһи үрдүбүтүнэн барда дуу дии санаатым. Холбур, атын улуустан кэлэн түөрт сиртэ олохсуян олорбут, автор бэркэ билэр кинитэ нэһилиэк баһылыгыттан үлэтигэр баар итэҕэстэри олус ылынгарылаахтык, саҥа киһи харанынан көрөн малтачы эппитин мустубут дьон сэргээбитэ.

1995 сыллаахха нэһилиэк ветераннарын сөбиэттэргэ Г.С. Кокоревтын талылламмыт кырдыбаастар олохторугар кыра эмэ чэпчэтиллэри олохтоору, сэргэхсийини таһаараары анал фонда төрийэн, кырдыбаастары сыйыналган, эмтэнэр дьыалга ыгыталаан, араас экскурсиялары тэрийэн үлэстээбит «сир-майгы өттүнэн дүүллэннэхтээх» наар хайыалга сылдыбыппыт. Ааспыт бисе сыл кырдыбаастар сөбиэттэрин председателин быһытынан Н.Д. Захаровтан хаста да хайыанан турабын. Нэһилиэк общественной олоҕу туруктаах буолуутугар бэйэм сэмэй кылааппын киллэрсипт буолуохтаахпын. Онон автор А.З. Заровняева хаһыат нөҕүө дьыгкэ эппиэт биэрэригэр көрдөһбүн.

И.И. ДЬЯКОНОВ,
сэрйи, үлэ, тыыл ветерана

КОММЕНТАРИЙ ОННУГАР

Сорохтор этэллэр, нэһиликтэр мунньахтарыгар тахсар этиһини тоҕо бэчээттээбит диэн. Бастатан туран, бу мээһэ, күннээҕи аһан иһэр мунньахтар буолбатахтар, нэһиликтэр дьаһалталарын, тэрилтэлэрин, олохтоохтор бүтүүн сыл устата үлэлэрин-хамнастарын ырытыы, онуоха сыанабылы биэри дьонун суолталааһа саарбахтаммат.

Иккиһинэн, этиһи дьыбэччэ мөккүөргэ холуур ордук буолуо. Икки тус-туһунан санаалар, сыанабыллар, чуолан нэһилиэк баһылыгыттан сылаары, ону аһан бисе да сылынан быстаахха алҕас буолбата сэрэйиллэр, үлэтин дүүллэни мөккүөргө үөскэтэр оруннаах. Былыргылар этэн тураллар, «мөккүөртэн кырдык үөскээн тахсар» диэн. Аны И.П. Колесов «Нэһилиэк иһинээҕи кыһалдар улуус таһымыгар тахсалара соччо бэрдэ суох» диэн бэлиэтээһинигэр. Мин санаабын, улуус биэр улахан нэһиликтэр үөскээн тахсыбыт быһыыны-майгыны сырдаппат буоллаахха хаһыат улуус олоҕор-дьяаһар туох оруллаах буолуодуй, биитэр туох да буолбатаарын курдук ным олоҕорбут ордук дуу?

Уопсайынан бииһи нэһиликтэргэ ытыллбыт отчуоттар дьон аһаастык санарар, кириитикэлээр буола үөрэммиттэрин дьыгкэ көрдөрдүлэр. Ити үчүгэй. Ол эрээри бу иккис өрттөөх буолуон сөп. Сорохтор кириитикэлэбит диэн ааттан тус бэйэ интэриһин ситиһэр, аһара баран эттэххэ өһү-сааһы да аахсан туруохтарын сөп.

Бу отчуоттарга өр кэмнэргэ тууйулан хаайтара сылдыбыт олохтоох салайар кадрдары кытта үлэ мөлүө, ситимэ суоҕа ырылыччы көстөн кэллэ. И. Колесов бэлиэтээбитин курдук сөбиэт сараттан биэр миэстэҕэ ным хампаппакка 15-тии, 18-тыи сыл лигиччи үлэлэтэр төһө сирдээҕи? Н.Д. Захаров, кини коллегалара аан маҥнайгыттан салайар үлэҕэ анааһа, талыллаат да кириитикэ аһар сылдыбатахтарга чуолкай. Наука этэринэн биэр дуоһунаска ханнык баҕарар салайааччы бастаах 3-5 сыл билигин-көрүүтүн, сатабылын, салайар дьоруун толору ууран үлэлир. Манта салгы 3-4 сылга ол ситиспит кириилэрин чингэтэр. Дьэ ол кэһэ сыһыа-баайа намайыттан үөрэммит суолунан (шаблон) үктэнэн кырдык кириитикэ аһар киирэр. Ол иһин партия саһаа аллараттан үөһэ, биитэр тэг таһыма (по горизонталли) уларыты-тэлэртии ытыллара. Төһө да билигин ыстаатарбыт партийнай органнар кадровой политиканы бигэ-

тик, кыраһытык кэтээн өрүү дьырыктаналлар. Биллэн турар, оччолорго да субъективнай өрүттэр бааллара, ордук кэһини кэмнэргэ. Билигин улуус таһымыгар кадрдары быыбартан быыбарга бэрийи, сыймайдаһын барар курдук. «Хамаанда» диэн муодунан тыл үөскээтэ. Иван Петрович этэринэн, улуус дьаһалтата уларыта да нэһиликтэр баһылыктара буолуохтаарын курдук отставкага тахсыахтаахтар. Биитэр хамаандаҕа киириэхтээхтэр. Улууһу, нэһилиэги салайыбы бу футболга оонньуур курдук буолбатах. Оччотугар саҥа киһи 2-3 сыл этин үөрэтиэ, саһарды ылыктаах үлэни саһалаан итэҕэһэ болдоҕо бүтэрэ хайдах эрэ сатамыта суох курдук. Аны бу салайааччыбыт хайа хамаанданы тутуһарын, ханнык састаапка сылдырын өрүү толкундуохтаах, сэрэниэхтээх-сэрбэниэхтээх. Манньык нэһиликтэр баһылыктара дьон-сэргэ туһугар буолбакка улуус баһылыгыттан илтэти-атаһын кэтир дьылфаланаллар. Ити төһө сирдээх буолуодуй?

Кырдык, сайдылаах, баай-тот дойдугарга былааһы өрүү үтэр-аньар, кэтээр тыһыар «опозиция» диэн өйдөбүл баар. Онук таһымга бииги тийиэхпит тэйиччи уонна итинник оппозиция сүрүнүнэн дойдуга таһымыгар баар буолааччы. Инньэ ыһан бу кыһалдабыт хайдах быһаарыллан сөбүт? Билигин кэм ирдэбилиэн бэйэни салайыныыга көһүөхтээхпит диэн буолла. Оччолуна ханнык баҕарар салайааччы уйана-хатана ырылыччы көстөн кэлэҕэ. Билигин курдук нэһилиэк баһылыга дьонун бюджетты тутан олоҕорко нэһилиэк дохуоттаах буоларын туһугар, ол инниттэн миэстэтигэр производствон саҥа салааларын тэрийиҕэ харытын ыһыппарынан үлэһиһэ. Оччолуна отчуоттуур кэмигэр дьыгк-чаччы, сирдээх сыанабыл биэрэргэ төрүөт үөскүөэ.

Оттон «Кириитикэһиттэр кимнээхтэрий?» диэн ыстатыйатыгар автор А.З. Заровняева сорох олоҕо суох түгэннэри аһалыт буолуон сөп. Сарсыардаттан кийһээһингэ диэри мэлдьи кырдыгы кэһии сылдыар киһи орто дойдуга суох да буолуоҕа. Аны хаһыаптыт төрдүс балаһатыгар аллара «Автор этэрэ хаһыат санаатыны мэлдьи биэр буолбат» диэн бэлиэтээһини көрбүт буолуохтаахтыт. Ол эбэтэр хас биридди киһи бэһитин алҕаһыгар сирэй бэйэтэ эппиэттирин туоһута. Онон И.И. Дьяконов туруорсар суолугар автор эппиэт биэрэҕинэ бэчээттээҕи бэлэммит.

В. КАСЬЯНОВ

«МИН САХАМ СИРЭ XXI ҮЙЭҕЭ» ДЕВИЗТЭЭХ ҮТҮӨ ДЬЫАЛАЛАР БҮТҮН РЕСПУБЛИКАТААҒЫ ХАМСААҦЫННАРЫН ЧЭРЧИТИНЭН «ҮТҮӨ ДЬЫАЛА» КОНКУРСНАЙ ПРОГРАММА ТУҦУНАН БАЛАҦЫАННЫА

1. УОПСАЙ БАЛАҦЫАННАЛАР

Бу конкурс Саха Республикатын ыччатын дьыалаларыгар Министертвоһунан төрийлэр. «Мин Сахах сирэ XXI үйэҕэ» девизтээх үтүө дьыалалар Бүтүн республикатаағы хамсааһынар 2001 сылга салгы ыһыттар туһунан» Саха Республикатын Президиени 2000 сыл ахсынны 28 күнүһээҕи 1295 №-дээх уонна «Республика ыччата — XXI үйэҕэ» Саха Республикатыгар эдэр калуэһэ бизе сылын биллэрэр туһунан» 2001 сыл тохсунньу 11 күнүһээҕи 1309 №-дээх Ыһаахтарын толорууҕа конкурс ыһыттылар.

2. КОНКУРС СЫАЛА

- эдэр гражданин үлэҕэ этичэскэй ориентациятын үөскэти;и;
- тыа сирин ыччата үлэлиир миэстэни таларыгар кыахтары кэһэ-тии;
- үөрэх заведениетыгар, нэһилиэк, улуус, республика общественнай олоҕор ыччат кыттытыга.

3. КОНКУРС СОРУКТАРА

- общественной үлэҕэ тардыгы суолунан, үлэ усулуобуйатын тупсарыга, олорор сиринэн сыйныланы уонна социальнай хаачыһыыга тус бэйэ кылаатын киллэриинэн бэйэ төрөөбүт дьонун дойдутугар граждандскай — патриотическай сыһыаны үөскэтии.
- Саха Республикатын куораттарыгар уонна улуустарыгар ыччат уонна сокуоннай саастарын ситэ илик оҕолор быстах кэмнэҕэ дьырыктаах буолууларын тэрийи;и;
- олох проблемаларын быһаарыыга стандартнай сыһыаннаһарга ыччат деловой активноһын уонна айар инициативатын үрдэти;и;
- үлэ рыногар эдэр гражданаһар конкуренциялаһар дойдурдарын үрдэти;иҕэ кыағы биэри;и;
- Саха Республикатын куораттарын уонна улуустарын инфраструктураларын хаачыстыбаны айдык тупсарыы.

4. КОНКУРС КЫТТЫЫЛААХТАРА

- Конкурска түөрт сүрүн бөлөхтөр кытталлар:
 - 1. Саха Республикатын куораттары уонна улуустарын дьаһалталарын ыччаты кытта үлэҕэ органнара, общественной тэрилтэлэр уонна учреждениелар, оҕолор уонна ыччаттар кииннэрэ, обургу оҕолор культууптара, бас билии форматыттан уонна тэрээһин-правовой статустарыттан тутулуга суох, юридическай уонна физическай сирэйдэр кытталлар;
 - 2. Саха Республикатын үрдүк үөрэҕи заведениелара уонна РФ ҮҮӨЗ Филиаллара.
 - 3. Саха Республикатын профессиональнай-технической үөрэхтээһин систематын үөрэҕин заведениелара;
 - 4. Саха Республикатын орто оскуоалара.
- Хас биридди бөлөххө кыайылаахтар уонна конкурс призердара быһаарыллаллар.
- Актыбынай кыттааччылар Бүтүн Республикаатаағы үтүө дьыала хамсааһын знагынан бэлиэтэһэллэр. Атын конкурстарга кыттар үлэлэр (граннары ылыыга уо. д. а.) көрүүгэ ылыллыбаттар.

5. БЫЛААННА ИРДЭБИЛЛЭР

- Конкурска ыһыттылар наадалаах документалар киирсэллэр:
- ыччат дьыалаларыгар улуустаағы, куораттаағы управлениелар (отделлар) быһаарыы суруктара,
- үөрэх заведениеларыгар быһаарыы суругу үөрэх заведениетын ректора эбэтэр директора толорор;
- «Үтүө дьыала» конкурска кыттарга сайаапка (1 №-дээх сыһыары);
- үлэлэр бигэргэтиллибит былааннара (титульнай лиһинигэр ким хаһан бигэргэппитэ ыйыллар).
- үлэлэри ыһытыга ороскуоттар бигэргэтиллибит сметалара (турар объектарга).

Документация үлэ процеһын араас кэмнээҕи (үлэ саһаланын иннинээҕи, бара турар кэмин уонна бүтүтүн кэһиннээҕини кэһисир) фото-материалларын, кыаллар буолларына, видео-сьемкаан комментарийдаах арылланар.

Конкурсу ыһыты ыччакка аналлаах маассабай информация средстваларынан аналлаах рубрикаһан сырдаттылар.

Сайаапкаламмыт документтар комплектар бэчээттэһэн бэриллэллэр.

6. ҮЛЭЛЭР ХАЙЫСХАЛАРА

Саха Республикатын ыччат дьыалаларыгар Министертвотын конкурсугар киллэриллэр үлэлэр манньык хайыскалаах үлэлэри хаһыаттарын сөп:

- культурунай-спортивнай уонна чэбидигрдэр тутуулары ыһыты, ол иһингэр улуус структурагы — спортивнай уонна оҕо площадкаһын тутуу;
- тупсаран оҕоруу, (өрөмүөн, кырааскалааһын уо. д. а.) уонна уулуссалары, болуоссаттары, парккалары уо. д. а. араас учреждениелар территориялары көрдүү;
- профессиональнай хайыскаларынан бырайыактары олоххо киллэри — үөрэх Министертвотын начальнай уонна орто профессиональнай үөрэхтээһингэ Департамена уонна үрдүк үөрэх заведениелара, оскуоалара;
- Аҕа дойдуга Улуу сэрйитин уонна тыһылы ветераннарыгар куруутун көмөлөһүү, тимуровскай уонна волонтердар хамсааһынарыгар көмө.

7. БЫТТЫ БОЛДЬОХТОРО

- Конкурс 2001 сыл устата ыһыттылар.
- Үлэлэр былааннара 2001 с. кулун тутар 20 күнүгэр дылы СР ыччат дьыалаларыгар Министертвотыгар киллэриллэр.
- Үлэлэр былааннарын толоруу хаамыгын туһунан отчуоттар СР ыччат дьыалаларыгар Министертвотыгар 2001 сыл балаһан ыйын 1 күнүттэн 20 күнүн киллэрэн турар түһэриллэллэр.
- Улуус эбэтэр куорат баһылыгынан (үөрэх заведениетыгар ректорынан эбэтэр директорынан) бигэргэтиллибит бүтэһиктээх отчуоттар фото уонна видео материалыааллары кытта СР ыччат дьыалаларыгар Министертвотыгар 2001 сыл сэтинни 26 күнүгэр дылы киллэриллэллэр.
- Олохтоммут болдыохтон хойутаабыт матырыяааллар көрүллүбэттэр.

Бэриллэр матырыяаалларга сибидиэннэлэр кырдыктыах буолууларыгар ситэриллиэх былаас олохтоох органнара эппиэттиһи сүгэллэр. Экспертнэй Сэбиэт көрүүтүгэр бэриллэбит матырыяааллар рецензияламматтар уонна төһөрүллүбэттэр.

8. КЫАЙЫЛААХТАРЫ БЫААРЫ

Талан ыһыы критерийдэрэ:
 Үлэлэри толоруу хаачыстыбата;
 Социальнай наадалааҕа уонна экономикачкэй туһалааҕа;
 Нэһилиэннэни хаһыы, оҕоһуулар көмө кэмэйэ уонна оҕоһуулар өңө спектра;
 Дьырыктаах уонна туһаныллар ыччат общественной олоххо оруола.
 Конкурс түмүктэрин Экспертнэй Сэбиэт 2001 сыл ахсынны 17 күнүгэр дылы көрөр.
 СР ыччат дьыалаларыгар Министертвотын аадырыһа:
 677011 Дьоккуускай к. Ленин проспекта 30 дьыэ, контактнай телефоннар: 42-03-55, телефакс 42-27-93 (приемнай).

Программа ТВ с 12-го по 18-ое января

**ПОНЕДЕЛЬНИК,
12 МАРТА****ОРТ**

06.00 Телеканал «Доброе утро»
09.00 Новости
09.15 «Воздушные замки». Сериал
10.15 Поле чудес
11.15 «С легким паром!»
11.45 История одного шедевра
12.00 Новости
12.15 Телеканал «Добрый день»
12.55 Комедия «Окно в Париж»
15.00 Новости
15.20 Звездный час
15.45 «До шестнадцати и старше...»
16.20 Мультсериал «Покемон»
16.45 «Ералаш»
16.55 «Воздушные замки». Сериал
18.00 Вечерние новости (с сурдопереводом)
18.25 «Мир». Прерванный полет
18.45 Жди меня
19.40 «Кто хочет стать миллионером?»
20.45 «Спокойной ночи, малыши!»
21.00 Время
21.50 Сериал «Секретные материалы»
23.30 Взгляд
00.15 «На футболе»
01.00 Ночные новости

РТР**Канал «Россия»**

05.59 Уважаемые телезрители! В связи с прохождением спутника через теневые участки Земли с 12 по 18 марта 2001 г. возможно отключение трансляции передач телеканала «Россия» с 01.40 до 03.50
06.00, 07.00, 08.00, 09.00 Вести
06.15 «Манузла». Телесериал
06.50, 07.50 Местное время
07.15 Семейные новости
07.25 «Телепузики»
08.30 «Иван и Митрофан в телевизоре». Мультфильм
08.45 «Православный календарь»
08.50 «Дежурная часть»
09.15 Комедия «Шапка»
11.00 Вести
11.30 «Санта-Барбара». Телесериал
12.30 «Селеста». Телесериал
13.30 Новая «Старая квартира»
14.00 Вести
14.30 «Что хочет женщина»
15.00 «Луиза Фернанда». Телесериал
15.55 «Каламбур»
16.25 Сериал «Простые истины»
17.00 Вести
17.30 11-й съезд женщин
17.55 «Россия - Саха сирэ... Биргэ буолар дьылбабыт»
18.25 Театр Андрея Борисова
18.55 «Акценты и мнения»
19.20 Видеозарисовка
19.30 «Саха сирэ - Якутия»
19.50 Реклама

Якутск

17.30 11-й съезд женщин
17.55 «Россия - Саха сирэ... Биргэ буолар дьылбабыт»
18.25 Театр Андрея Борисова
18.55 «Акценты и мнения»
19.20 Видеозарисовка
19.30 «Саха сирэ - Якутия»
19.50 Реклама
Канал «Россия»
20.00 Вести
20.30 Местное время
20.50 «Косово поле»
21.25 «Аншлаг» и К
22.30 «Простые вещи»
23.00 Вести
23.30 Местное время
23.40 Подробности
23.50 «Дежурная часть»
00.00 «Репортер»
00.15 Комедия «В мае делай все, что хочешь»
01.50 «Очень большой теннис»

3-я программа**Канал «Россия»**

17.30 «Том и Джерри». Мультсериал
17.40 Сериал «Вечный зов»
19.00 Телесериал «Шальные деньги»

ВТОРНИК, 13 МАРТА**ОРТ**

06.00 Телеканал «Доброе утро»
09.00 Новости

09.15 «Воздушные замки». Сериал
10.15 Поле чудес
11.15 «С легким паром!»
11.45 История одного шедевра
12.00 Новости
12.15 Телеканал «Добрый день»
12.55 Комедия «Окно в Париж»
15.00 Новости
15.20 Звездный час
15.45 «До шестнадцати и старше...»
16.20 Мультсериал «Покемон»
16.45 «Ералаш»
16.55 «Воздушные замки». Сериал
18.00 Вечерние новости (с сурдопереводом)
18.25 «Мир». Прерванный полет
18.45 Жди меня
19.40 «Кто хочет стать миллионером?»
20.45 «Спокойной ночи, малыши!»
21.00 Время
21.50 Сериал «Секретные материалы»
23.30 Взгляд
00.15 «На футболе»
01.00 Ночные новости

РТР**Канал «Россия»**

05.59 Уважаемые телезрители! В связи с прохождением спутника через теневые участки Земли с 12 по 18 марта 2001 г. возможно отключение трансляции передач телеканала «Россия» с 01.40 до 03.50
06.00, 07.00, 08.00, 09.00 Вести
06.15 «Манузла». Телесериал
06.50, 07.50 Местное время
07.15 Семейные новости
07.25 «Телепузики»
08.30 «Иван и Митрофан в телевизоре». Мультфильм
08.45 «Православный календарь»
08.50 «Дежурная часть»
09.15 Комедия «Шапка»
11.00 Вести
11.30 «Санта-Барбара». Телесериал
12.30 «Селеста». Телесериал
13.30 Новая «Старая квартира»
14.00 Вести
14.30 «Что хочет женщина»
15.00 «Луиза Фернанда». Телесериал
15.55 «Каламбур»
16.25 Сериал «Простые истины»
17.00 Вести

Якутск

17.30 11-й съезд женщин
17.55 «Россия - Саха сирэ... Биргэ буолар дьылбабыт»
18.25 Театр Андрея Борисова
18.55 «Акценты и мнения»
19.20 Видеозарисовка
19.30 «Саха сирэ - Якутия»
19.50 Реклама
Канал «Россия»
20.00 Вести
20.30 Местное время
20.50 «Косово поле»
21.25 «Аншлаг» и К
22.30 «Простые вещи»
23.00 Вести
23.30 Местное время
23.40 Подробности
23.50 «Дежурная часть»
00.00 «Репортер»
00.15 Комедия «В мае делай все, что хочешь»
01.50 «Очень большой теннис»
3-я программа
Канал «Россия»
17.30 «Том и Джерри». Мультсериал
17.40 Сериал «Вечный зов»
19.00 Телесериал «Шальные деньги»

СРЕДА, 14 МАРТА**ОРТ**

06.00 Телеканал «Доброе утро»
09.00 Новости
09.15 «Воздушные замки». Сериал
10.15 «Убойная сила-2: смягчающие обстоятельства»
11.10 Сериал «Все путешествия команды Кусто»

11.40 История одного шедевра
12.00 Новости
12.15 Телеканал «Добрый день»
13.00 Фильм «Театр»
14.20 Как это было
15.00 Новости
15.20 Зов джунглей
15.45 «До шестнадцати и старше...»
16.20 Мультсериал «Покемон»
16.45 «Ералаш»
16.55 «Воздушные замки». Сериал
18.00 Вечерние новости (с сурдопереводом)
18.15 Сериал «Все путешествия команды Кусто»
18.50 Здесь и сейчас
19.00 Человек и закон
19.40 «Кто хочет стать миллионером?»
20.45 «Спокойной ночи, малыши!»
21.00 Время
21.50 Фильм «Вестсайдский вальс»
23.35 «Жизнь замечательных людей»
00.10 Триллер «Полтергейст-3»
01.00 Ночные новости

РТР**Канал «Россия»**

06.00, 07.00, 08.00, 09.00 Вести
06.15 «Манузла». Телесериал
06.50, 07.50 Местное время
07.15 Семейные новости
07.25 «Телепузики»
08.30 Утро с «Аргументами и фактами»
08.35 «Крот и зонтик». Мультфильм
08.45 «Православный календарь»
08.50 «Дежурная часть»
09.15 Фильм «Живая мишень»
11.00 Вести
11.30 «Санта-Барбара». Телесериал
12.30 «Селеста». Телесериал
13.30 Новая «Старая квартира»
14.00 Вести
14.30 «Что хочет женщина»
15.00 «Луиза Фернанда». Телесериал
15.55 «Планета КВН»
16.25 Сериал «Простые истины»
17.00 Вести

Якутск

17.30 Программа передач
17.35 Киножурнал «Республика Саха»
17.45 «ТВ-Спорт»
18.00 Ансамбль скрипачей: гастроль в новое тысячелетие
18.30 Тема дня
18.45 Официальный канал
19.15 Ыччат ТелеКанала
19.30 «Саха сирэ - Якутия»
19.50 Реклама
Канал «Россия»
20.00 Вести
20.30 Местное время
20.50 Фильм «Замена»
23.00 Вести
23.30 Местное время
23.40 Подробности
23.50 «Дежурная часть»
00.00 Детектив «Убийство в Саншайн - Менор»
01.35 Русское лото
3-я программа
Канал «Россия»
17.30 Сериал «Вечный зов»
19.00 Сериал «Шальные деньги»

ЧЕТВЕРГ, 15 МАРТА**ОРТ**

06.00 Телеканал «Доброе утро»
09.00 Новости
09.15 «Воздушные замки». Сериал
10.15 «Кто хочет стать миллионером?»
11.15 Сериал «Все путешествия команды Кусто»
12.00 Новости
12.15 Телеканал «Добрый день»
13.10 Комедия «Безумный день инженера Баркасова»
14.20 Человек и закон
15.00 Новости
15.20 Программа «100%»
15.45 «До шестнадцати и старше...»

16.20 Мультсериал «Покемон»
16.45 «Ералаш»
16.55 «Воздушные замки». Сериал
18.00 Вечерние новости (с сурдопереводом)
18.15 Сериал «Все путешествия команды Кусто»
18.45 Здесь и сейчас
18.55 «Процесс»
19.40 Фильм «Империю под ударом: хлыст»
20.45 «Спокойной ночи, малыши!»
21.00 Время
21.50 Комедия «По главной улице с оркестром»
23.35 Премьера. «Космос: 9 минут до неба»
00.05 Триллер «Полтергейст-3»
01.00 Ночные новости

РТР**Канал «Россия»**

06.00, 07.00, 08.00, 09.00 Вести
06.15 «Манузла». Телесериал
06.50, 07.50 Местное время
07.15 Семейные новости
07.25 «Телепузики»
08.30 «Открытая таможня»
08.45 «Православный календарь»
08.50 «Дежурная часть»
09.15 Детектив «Убийство в Саншайн - Менор»
10.45 «Фитиль»
11.00 Вести
11.30 «Санта-Барбара». Телесериал
12.30 «Селеста». Телесериал
13.30 Новая «Старая квартира»
14.00 Вести
14.30 «Что хочет женщина»
15.00 «Луиза Фернанда». Телесериал
15.55 10 лет «Джентльмену шоу»
16.25 Сериал «Простые истины»
17.00 Вести

Якутск

17.30 Программа передач
17.35 Итоги Года детства и детского спорта
17.50 «Служба 02»
18.00 «Полярная звезда» представляет: «Россия - матушка моя»
18.30 Молодежный ТелеКанал
18.45 «Экономика и жизнь»
19.00 «62-я параллель»
19.30 «Саха сирэ - Якутия»
19.50 Реклама
Канал «Россия»
20.00 Вести
20.30 Местное время
20.50 Фильм «Синдикат киллеров»
22.25 «Откройте, милиция!»
23.00 Вести
23.30 Местное время
23.40 Подробности
23.50 «Дежурная часть»
00.00 Детектив «Мишени»
3-я программа
Канал «Россия»
17.30 «Том и Джерри». Мультсериал
17.40 Сериал «Вечный зов»
19.00 Сериал «Шальные деньги»

ПЯТНИЦА, 16 МАРТА**ОРТ**

06.00 Телеканал «Доброе утро»
09.00 Новости
09.15 «Воздушные замки». Сериал
10.15 Фильм «Империю под ударом: хлыст»
11.15 Сериал «Все путешествия команды Кусто»
11.45 История одного шедевра
12.00 Новости
12.15 Телеканал «Добрый день»
13.15 Комедия «Безумный день инженера Баркасова»
14.25 «Смехопанорама»
15.00 Новости
15.20 Фильм «Синдбад и око тигра»
16.55 «Воздушные замки». Сериал
18.00 Вечерние новости (с сурдопереводом)
18.15 «С легким паром!»
18.45 Здесь и сейчас
18.55 Спасатели

19.30 Вкусные истории
19.40 Поле чудес
20.45 «Спокойной ночи, малыши!»
21.00 Время
21.55 Боевик «Робокоп»
23.50 Фильм «Принцесса Карибу»

РТР**Канал «Россия»**

06.00, 07.00, 08.00, 09.00 Вести
06.15 «Манузла». Телесериал
06.50, 07.50 Местное время
07.15 Семейные новости
07.25 «Телепузики»
08.30 «Тысяча и один день»
08.45 «Православный календарь»
08.50 «Дежурная часть»
09.15 Фильм «Синдикат киллеров»
10.40 «Фитиль»
11.00 Вести
11.30 «Санта-Барбара». Телесериал
12.30 «Селеста». Телесериал
13.30 Новая «Старая квартира»
14.00 Вести
14.30 «Что хочет женщина»
15.00 «Луиза Фернанда». Телесериал
15.55 Фильм «Затерянный мир. Встреча с шаманом»
17.00 Вести

Якутск

17.30 Программа передач
17.35 Видеозарисовка
17.50 «Мораль и право»
18.20 «Добрый вечер, Якутск!»
19.00 «Геван»
19.30 «Саха сирэ - Якутия»
19.50 Реклама
Канал «Россия»
20.00 Вести
20.30 Местное время
20.50 Драма «Волкодав»
22.50 Комедия «Утопия Мону»
00.35 «И долгие века...»
01.20 «Дежурная часть»
01.30 Горячая десятка
3-я программа
Канал «Россия»
17.30 «Том и Джерри». Мультсериал
17.40 Сериал «Вечный зов»
19.00 Сериал «Шальные деньги»

СУББОТА, 17 МАРТА**ОРТ**

08.00 Новости
08.20 Программа «100%»
08.50 Мультсеанс
09.10 Семейная комедия «Альф»
09.40 «Играй, гармонь любимая!»
10.10 Смак
10.30 «Смехопанорама»
11.10 Детектив «Один из нас»
13.00 Здоровье
13.45 «Русский экстрим»
14.15 Седьмое чувство
15.00 Новости
15.10 Сериал «Китайский городской»
16.05 «Дисней клуб»: «Все о Микки Маусе»
16.35 «Героиневая война»
17.00 Музыкальная программа

17.20 В мире животных
18.00 Вечерние новости (с сурдопереводом)
18.15 «Серебряный шар»
19.10 Детектив «Темная лошадка»
21.00 Время
21.40 Комедия «За бортом»
23.50 Триллер «Большой по-веса»

РТР**Канал «Россия»**

07.25 «Диалоги о рыбалке»
07.50 Фильм «Золотой цыпленок»
09.05 «Путаница». Мультфильм
09.10 «Золотой ключ»
09.30 «Телепузики»
10.00 «Доброе утро, страна!»
10.45 «Сто к одному»
11.35 Сам себе режиссер
12.05 «Каламбур»
12.35 «Почта РТР»
13.00 «Комиссар Рекс». Телесериал
14.00 Вести
14.20 Фильм «Сказание о земле Сибирской»

Якутск

16.00 Программа передач
16.05 «Полярная звезда» представляет
16.35 «Педагогическая дума»
16.50 «Семь дней столицы»
17.00 Якутская литература в объективе Артура Винокурова
17.30 «Правовой канал»
18.00 «Телкө»
18.30 «В 21-й век - уверенно»
19.15 «Лена-ТВ»
Канал «Россия»
20.00 Вести в субботу
20.50 «Городок»- ретро»
21.30 Боевик «Карен Маккой - это серьезно»
23.30 Чемпионат мира по автотонкам
00.40 Комедия «Страсти по Анжелике»
02.05 Фильм «Скольжение»
3-я программа
Канал «Россия»
16.00 «Пресс-клуб»
16.40 «Международная панорама»
17.20 «Национальный доход»
18.00 Моя семья
19.00 Фильм «Затерянный мир. Встреча с шаманом»

ВОСКРЕСЕНЬЕ, 18 МАРТА**ОРТ**

07.45 Слово пастыря
08.00 Новости
08.10 «Служу России!»
08.50 «Дисней-клуб»: «Аладдин»
09.20 Утренняя звезда
10.10 «Непутевые заметки»
10.30 Пока все дома
11.05 КВН-2001
13.10 Футбол. Чемпионат России
14.05 «Эх, Семеновна!»
14.45 Сокровища Кремля
15.00 Новости
15.10 Сериал «Китайский городской»
16.05 «Дисней клуб»: «Все о Микки Маусе»
16.35 Умницы и умники
17.00 Живая природа
18.00 Вечерние новости (с сурдопереводом)

РТР

18.20 «Русские в полиции»
18.35 Фильм «На Дерибасовской хорошая погода, или на Брайтон-Бич опять идут дожди...»
20.30 Боевик «13-й воин»
22.30 Времена
23.45 Сериал «Человек ниоткуда»
Канал «Россия»
07.30 Мультфильмы
07.40 Комедия «Точка, точка, запятая...»
09.00 Русское лото
09.40 «ТВ БИНГО ШОУ»
ЯКУТСК
10.35 Программа передач
10.40 «Туннук»
11.05 «Бизончик»
11.35 «Виртуальная школа: английский язык для начинающих»
11.50 Любимые мелодии
12.00 Программа корпункта НВК «Саха» в Москве

Канал «Россия»
12.30 Федерация
13.10 Парламентский час
14.00 Вести
14.20 Диалоги о животных
15.20 «Вокруг света»
16.25 Чемпионат мира по автотонкам
18.00 «Два рояля»
19.00 Сам себе режиссер
19.40 Комедия «Не хочу жениться»
21.25 Боевик «Миньон»
23.30 «Простые вещи»
00.00 «Зеркало»
01.20 Комедия «Сладкий и гадкий»
03.00 «Сергей Михалков, или Старый и Новый век»
3-я программа
Канал «Россия»
10.35 «Доброе утро, страна!»
11.05 «Аншлаг» и К
12.00 «Городок»

КЭРИЭСТЭБИЛ

УМУЛЛУБАТ ҮТҮӨЛЭЭХ КЭРЭ КИИИ

Мин Иван Ильичи киэн өйдөөх-санаалаах салайааччы быһыгынан сыаналыбын. Очотоого кэмизэргэ, ханна барарар курдук, оскуола хаһаайыстыбаннай үлэтэ мэдди кыйтарбат ырахан туруктаага...

Олох соторутаагыта, биһиги биһиргэ үлэлэспит, учууталлар ытыктыыр, убаастыыр урукку директору быһыыта...

лэрэ буолбута. Спортсменнар бастайааннай дьарыктаналлара. Өр сылларга оскуолаҕа байыаннай-патриотической үлэни быһытыга улахан көмө буолбута.

хамсааһын тахсыгыта. Аныгы ирдэбилгэ эппиэттиир толору тэриллиилэх кабинеттары онгорторбута.

МАХТАНАБЫТ
Күндү уолбутун Новгородов Владимир Аркадьевичи эдэр сааһыгар күн сириттэн хомолтоохтук сүтэрип ыар күннэр-битигэр күүс-көмө, өйбүл-тирөх буолбут, тигэх суолугар атаарара көмөлөспүт Модут нэһилигин баһылыгар Дьяконова Евдокия Николаевнаҕа...

БИЛЭРИИЛЭР-РЕКЛАМА

14 марта 2001 года 10 часов Инспекция Министерства Российской Федерации по налогам и сборам по Намскому улусу проводит в актовом зале Администрации Намского улуса семинар налогоплательщикам по теме:
1. Единый социальный налог
2. Налог на добавленную стоимость
3. Налог на доход с физических лиц
4. Налоговая политика Республики Саха (Якутия) на 2001 г.
5. Изменение и дополнение к Налоговому Кодексу.
ИМНС РФ по Намскому улусу
Считать недействительным утерянный военный билет серия АТ № 0000494, выданный на имя Ноговицына Антона Васильевича.
Считать недействительным утерянный паспорт IV-CN № 635446, выданный Намским РОВД 10 июля 1989 г. на имя Потапова Гаврилы Васильевича.

«ПЕШЕХОД» ОПЕРАЦИЯ БАРА ТУРАР

Ааспыт 2000 сылга республика үрдүнэн 827 суол быһылаана тахсыбыт, онно 62 киһи өлбүт, 346 киһи араас степеннээх эчэйии ылбыт. Хас үһүс суол быһылааныгар сатыы киһи буруйдаах, ол курдук, сатыы дьон суол ыраабылатын кэһиһилэрин түмүгэр 250 быһылаан тахсыбыт.

бырыһыаныгар 16-гар диэри саастаах оролор өлүүлэрин эбэтэр эчэйилэрин түбэлэтэ бэлиэтэнэр. Ааспыт сылга оро өлүүлээх уонна эчэйиллээх 157 быһылаан тахсыбыт, онно 11 оро өлбүт, 152 оро эчэйбит.

сыбыт, онно 3 оро эчэйии ылбыт, 2 оро өлбүт. Сатыы дьон аварияҕа түбэһилэрин сүрүн төрүөтүнэн ис дьыала отделе нэһилиэниэн ортоугар иитэр-үөрэтэр үлэни мөлхөтүк ытталлара, го-синспекция уулуссара сатыы дьон дьысипилиниэтин хонтуруолаабата, дьон суол ыраабылатын билбэтэ, билэ-билэ тутуспата, аахай-бата о.д.а. буолар.

аварияны аччаттар инниттэн СР Ис дьыалатын министерствота кулун тутар 1 күнүттэн 15 күнүгэр диэри «Пешеход» операция бара турар. Операция кэмизгэр ГИБДД үлэһиттэрэ күүһүрдүлүбүт рейдэлэри ыытыахтара, сатыы дьон суолга куттала суох буолууларыгар улахан болгомотолорун ууруохтара.

АВТОМОТОТРАНСПОРТ ТЕХНИЧЕСКЭЙ ТУРУГУН КӨРҮҮ ГРАФИГА

- 02.04.01-ИДьУО
10.04.01-НУСР-2
12.04.01-Көбөкөн уонна бааһынай хаһаайыстыбалара;
13.04.01-Арбын уонна бааһынай хаһаайыстыбалара;
16.04.01-2 Хомуस्ताах, бааһынай хаһаайыстыбалара;
18.04.01-Таастаах уонна бааһынай хаһаайыстыбалара;
19.04.01-Салбан уонна бааһынай хаһаайыстыбалара;
21.04.01-Түбэ уонна бааһынай хаһаайыстыбалара;
23.04.01-Хатырык, Маймаҕа уонна бааһынай хаһаайыстыбалара;
25.04.01-ДРСУ, «Намгастрой»;
26.04.01-УПК, лесхоз, пенсионнай сулууспа;
30.04.01-«Ленагаз» АО, «Намулуснаб», РС ОСТО, ветстанция;
04.05.01-Сибэс узела, «Сахателеком», гимназия, Нам с. орто оскуолаһалара;
04.05.01-Модут уонна бааһынай хаһаайыстыбалара;
11.05.01-Бөтүг уонна бааһынай хаһаайыстыбалара;
14.05.01-Хамаҕатта, Никольской нэһиликтэрэ уонна бааһынай хаһаайыстыбалара;
16.05.01-Үөдөй уонна бааһынай хаһаайыстыбалара;
17.05.01-Хатыг Арый уонна бааһынай хаһаайыстыбалара;
18.05.01-1 Хомуस्ताах, бааһынай хаһаайыстыбалара;
21.05.01-Партизан уонна бааһынай хаһаайыстыбалара;
23.05.01-Улусло, «Промкомбинат» АО;
24.05.01-санэпидстанция, «Быйан» АО;
25.04.01-НИУ, ОГПС-18, «Айан» ООО;
28.05.01-«Сельхозтехника» АО, МУ НУ ЖКХ;
29.05.01-Типография, үп управлениета, казначейство, сбербанк, главгостехнадзор, алмааһы кырылымыр завод, «Сапи полис» страховоной компания, «Энгисэли» хаһыат редакцията, сир комитетта, нолуок инспекцията, социальнай харалта управлениета, улус дьаһалтата, Нам с. дьаһалтата, үөрэх управлениета;
30.05.01-Киин балыһа, «Суһал көмө». Нам с. кыра предприятиеһара уонна бааһынай хаһаайыстыбалара.

- 2001 сылга республика суолларыгар сатыы дьон буруйунан домцоо 25 суол быһылаана таһаарылынна, онтон алтагыгар оролор эчэйбиттэр. Нам улугуугар 2000 сылга 5 суол быһылаана тахсыбыт, онно 3 оро эчэйии ылбыт, 2 оро өлбүт. Сатыы дьон аварияҕа түбэһилэрин сүрүн төрүөтүнэн ис дьыала отделе нэһилиэниэн ортоугар иитэр-үөрэтэр үлэни мөлхөтүк ытталлара, го-синспекция уулуссара сатыы дьон дьысипилиниэтин хонтуруолаабата, дьон суол ыраабылатын билбэтэ, билэ-билэ тутуспата, аахай-бата о.д.а. буолар.

- РФ 25.12.92 с. 4226-1 №-дээх сокуонҕа ологуран автоматотранспорт бас билээччи манньк дьон нолуоктан босхолонолор:
-СССР Геройдара, РФ Геройдара, «Слава» орден 3 степенинэн наһараадаламмыттар уонна киһилэр общественной түмсүүлэрэ; инбэлииттэр бары көрүнгүрэ; инбэлииттэр общеестволарын түмсүүлэрэ; дьону таһар транспорттаах предприятиеһар (такситаан ураты); колхозтар, совхозтар, бааһынай хаһаайыстыбалар о.д.а. борбодуксуяны онгонор таһаарынан дьарыктанар тэрилтэлэр; уопсай туттуллар автомобильнай суоллары бас билэр предприятиеһар; РФ Ис дьыалатын министрствотын баһаарынай сулууспата.
Техкөрүү төлөбүрө:
-Легковой а/м уонна грузовый а/м-3,5 т дылы — 36 солк.
-Грузовой а/м -3,5 т үөһэ уонна автобустар-45 солк. 04 х.
-Мототранспорт уонна прицеп-32 солк. 34 х.
Мототансил нолуогун төлөбүрө:
-«Минск»-10 солк.; «Восход»-14 солк.; «Иж Планета-5»-22 солк.; «Иж Юпитер»-24 солк.; «Днепр»-28 солк.; «Урал ИМЗ»-32 солк.

РФ Ис дьыалатын министерствота кулун тутар 1 күнүттэн 15 күнүгэр диэри «Пешеход» операция бара турар. Операция кэмизгэр ГИБДД үлэһиттэрэ күүһүрдүлүбүт рейдэлэри ыытыахтара, сатыы дьон суолга куттала суох буолууларыгар улахан болгомотолорун ууруохтара.

РЕДАКТОР В.Г.КАСЬЯНОВ
ОТДЕЛЛАР: информация, сурук, төрүт культура, иллюстрация уонна реклама (секретариат) — 21496; ; бухгалтерия — 21332; факс — 21332; «НАМ» ТРК — 21632; редакционнай издательской система — 21141

Тэрийэи таһаарааччылар: СР Правительствота, Нам улугуун дьаһалтата, редакция коллективна. Маассабай информация средстволарын туһунан РФ Сокуоннарын тутуһууну хонтуруоллуур уонна регистрационнай РФ бэчээккэ Госкомитетин СР региональной управлениетыгар регистрационнай үлэни быһытыга улахан көмө буолбута.

«ЭНСИЭЛИ» - Нам улугуун хаһыата.
678380, Саха Республикаһа, Нам с., Октябрьской ул. 1.
E-mail: editor@namtsy.sakha.ru

Талыһыла уонна таһыһыла «Энгисэли» хаһыат редакционнай-издательской систематыгар.
Хаһыат Дьокуускайга «Сахаполиграфиздат» НИПК бэчээттэнэ, Орджоникидзе ул. 38.
Формата А3. Кээмэйэ 1,0 бэчээт. лис. Индекс — 54889. Тираһа — 2692. Бэчээккэ илии баттанна — 12:00 ч, 12.03. 2001 Сахааһын №-рэ — 29

Талтыыр аҕабыт, сэрии, үлэ ветерана
НОВОРОДОВ Дмитрий Иннокентьевич уһун ыарахан ыарыһтан өлбүтүн дьириник куругуан туран бары аймактыгыгар, добогторугар иһитинэрибит.
Кэргэнэ, оҕолоро
Сэрии, үлэ ветерана, оройун бочуоттаах гражданина, элбэх сылларга чемпион булчут
НОВОРОДОВ Дмитрий Иннокентьевич уһун ыарахан ыарыһтан өлбүтүнэн киһи кэргэнгар Александр Степановна уонна оҕолоругар дьирин куртурбаммытын тирээбит.
Куораттан ыраата дьээ кэргэттэрэ элбэх.
Убайбыт, сэрии, үлэ ветерана, оройун бочуоттаах гражданина
НОВОРОДОВ Дмитрий Иннокентьевич уһун ыарахан ыарыһтан өлбүтүнэн саҕаспытыгар Александр Степановна уонна оҕолоругар дьирин куртурбаммытын тирээбит.
Сииттэттэн Новгородовтар, Колмогоровтар, Левиннар
Сэрии уонна үлэ ветерана, оройун бочуоттаах гражданина, хас да тегүлээх чемпион-булчута
НОВОРОДОВ Дмитрий Иннокентьевич уһун ыарахан ыарыһтан өлбүтүнэн киһи кэргэнгар Александр Степановна уонна оҕолоругар, чугас аймактарыгар дьирин куртурбаммытын тирээбит.
Балта, күтөтэ оҕолорунаан
Күндү саҕаспытыгар Александра Степановна, оҕолоругар, бары чугас аймак-билэ дьонноругар ытыктыыр убайбыт, сэрии уонна үлэ ветерана, Нам улугуун бочуоттаах гражданина, Алпааны олохтоого
НОВОРОДОВ Дмитрий Иннокентьевич эмискэ ылдыан өлбүтүгэр дьирин куртурбаммытын тирээбит.
Новгородовтар, Лукиннар, Суздаловтар, Литвиновтар, Слещцовтар
Күндүтүк саныыр, убаастыыр, талтыыр кэргэним, аҕабыт, элбэит үлэ, тыл ветерана, Модут нэһилиэтин олохтоого
ПОПОВ Дмитрий Гаврильевич ылдыан бу дьыл кулун тутар 8 күнүгэр өлбүтүн бары билэр дьонулар дьириник куругуан туран иһитинэрибит.
Кэргэнэ Наталья Иннокентьевна, оҕолоро, кийинтэрэ, күтөттэрэ, сизэнэрэ
Күндүтүк саныыр бииргэ иһитинэрибит ыраабыт, убайбыт
ПОПОВ Дмитрий Гаврильевич уһун ыарахан ыарыһтан күн сириттэн хомолтоохтук барыһыннан кэргэнгар, оҕолоругар, сизэнэригэр дьирин куртурбаммытын тирээбит.
Намтан Филипповтар

Хатыг Арый нэһилиэтин олохтоого оройун бочуоттаах гражданина, оройун хас да тегүлээх чемпион-булчута, сэрии, үлэ ветерана
НОВОРОДОВ Дмитрий Иннокентьевич ылдыан өлбүтүнэн кэргэнгар Александр Степановна, оҕолоругар, сизэнэригэр дьирин куртурбанын тирээбит.
Булчуттар уонна балыктыттар улустаабы обществолара
Улус ветеранарын сизэтэ уонна социальнай харалта отдела сэрии ветерана, улус ытык киһитэ
НОВОРОДОВ Дмитрий Иннокентьевич бу дьыл кулун тутар 10 күнүгэр биһиги кэксэбиттэн өлөн, туорабытыннан кэргэнгар Новгородова Александра Степановна, оҕолоругар, аймактарыгар дьирин куртурбанын биллэрэлэр
Күндү эдийибитигэр Александра Степановна, оҕолоругар, аймак-билэ дьонноругар талтыыр кэргэнэ, аҕалара, элэлэрэ, сэрии, үлэ ветерана, Нам улугуун ытык киһитэ
НОВОРОДОВ Дмитрий Иннокентьевич эмискэ ылдыан өлбүтүнэн дьирин куртурбаммытын биллэрбит.
Уус-Алдантан Березкиннар, Сивцевтар
Выражаем глубокое сожаление водителем МУ НУ ЖХХ Новгородову Степану Дмитриевичу по поводу кончины любимого отца
НОВОРОДОВА Дмитрий Иннокентьевича.
Администрация и профком МУ НУ ЖХХ
Хатыг Арый нэһилиэтин дьаһалтата, ветеранарын сизэтэ, нэһилиэтин обществолора, Алпааны бөлүгөһүн олохтоого Аҕа дойдуну сириттэн кытылааҕа тыл, үлэ ветерана, Нам улугуун бочуоттаах гражданина
НОВОРОДОВ Дмитрий Иннокентьевич ылдыан өлбүтүнэн бары аймактарыгар, чугас аймактарыгар дьирин куртурбаммытын биллэрэбит.
Улус культурутын үлэһиттэрин профкома, культура отделе КВТЦ директорта, культура үлэһиттэрин профкомун председателин солбуйааччы Попова Вера Дмитриевна, кыһа Уля тапталаах аҕалара, элэлэрэ
ПОПОВ Дмитрий Гаврильевич ылдыан өлбүтүнэн бары аймактарыгар, чугас дьонноругар дьирин куртурбаммытын тирээбит.
Бииргэ үлэһир коллегаларыт Попова Вера Дмитриевна уонна Ульяна Валерьевна тапталаах аҕалара, элэлэрэ
ПОПОВ Дмитрий Гаврильевич ылдыан өлбүтүнэн дьирин куртурбаммытын тирээбит.
Намнаабы Киновидеотеңтер үлэһиттэрэ
Саха Республикаһытын правительствотын кинематография комитетта Нам улугуун кинесетин директоругар Попова Вера Дмитриевна талтыыр аҕата
ПОПОВ Дмитрий Гаврильевич ылдыан өлбүтүнэн дьирин куртурбанын тирээбит.